

Барвінок і рута

Антоніна Гармаш-Литвин

Це трапилось тоді, коли прийшло поміж люди огидне прагнення багатства, скарбів, знатності...

Жила в одному селі дівчина. Була круглою сиріткою. Батька і не пам'ятає, а мати померла, коли дівчинці заледве минув сьомий рік. Росла вона в наймах, але мала свою хатинку. Прибіжить до хати, поприбирає-позамітає, зазирне в усі куточки, наплачеться, згадавши маму, та й знову біжить на роботу. Хоч як тяжко жилося дитині, а хати своєї не віддавала нікому. Росла непомітна, худенька, завжди в бідному латаному одязі. А тоді одної весни диво-дивне сталося: із довгоногої, худенької непримітної дівчини, мов квітка з пуп'янка, розцвіла.

Ішов повз хату красний багацький парубок. Глянув на дівчину, що несла відра на коромислі, та й остовпів:

– Чи ти не з неба злетіла, красуне?

Блиснули очі, мов жаринки, зачервонілися щічки: бо ж ніхто ще не казав їй таких слів. Хлопець, мов заворожений, пішов слідом за дівчиною до хати. А в хаті, мов у віночку: чистенько, біленько, прибрано. зарушничено-заквітчано... Стоїть хлопець і не знає, що казати: так йому не хочеться йти з хати. І дівчина стоїть ні в сих ні в тих: такі зоряні очі в цього хлопця і так лагідно дивляться на неї... І не зчулися, як пригорнулися одне до одного, поцілувалися... І впала в груди їм квітка одна на двох...

Скільки хлопців упало за нею, – їй байдуже. Скільки багачок манили хлопця до себе, – все дарма. Під солов'їну пісню квітла і пломеніла квітка їхнього почуття...

Дізналися про те батьки хлопця. Вчинили йому таку веремію, що страх. Наказали негайно одружитись на рівні, багачці. Якщо немає в нашому селі, то їдь хоч по всій Україні, шукай.

Сумно розлучалися закохані, відривалися одне від одного, мов рану ятрили. Та що вдієш...

Довго їздив хлопець, багато всяких дівчат стрічав, та серце його линуло додому, до тих тернових оченят, котрі світяться тільки йому одному.

Приїхав, а батьки знову сварять: женися і все. А сироти бідної не візьмеш всеодно..

Стоїть дівчина, виглядає силою. А місяць гак світить, що видно, як удень. Хочби зайшов, щоб ніхто не бачив, як вона розмовлятиме з милим...

– Ой, що ж я тобі моє серденько скажу? Не велять тебе брети батько і мати, кажуть — бідна...

– То шукай багачку...

– Шукав, та кращої за тебе не зустрів...

Розпачем проїнялося серце, болем пронизало все тіло:

– Женися, козаче, а я останусь. Умру, то прийди... Хоч труну зробиш...

Цілував любі очі, вуста, личко біле... Хотів іти, та білі рученята обвилися навколо

шиї, гарячі уста цілували, ніби прощаючись. Аж перед світом пішов додому, а на серці тривожно і тоскно.

А вранці білі руки, повні ласки ніжності і тепла, лежали на грудях холодні, застигли. Очі закрилися навіки, серце зупинилося... Нестерпний біль пронизав груди хлопця. Кричати, гукати, бігти, благати — нічого не допоможе...

Зчорнів, змарнів, заціпенів...

Ховали всім селом, як наречену. Дружки, бояри... Та не в постіль шлюбну: в холодну сиру землю... А батько вдома насміхався з хлопця: чого зчорнів, хіба є за чим?

Страшний гнів охопив парубка, вирвалося мимовільне прокляття:

- Бодай ти віку не дожив, батьку рідний, як ти зробив мене таким нещасним - убив мою долю, мою любу...

Не пішов додому, повернувся на могилу.

А вранці знайшли його мертвим...

Аж тепер зрозуміли батьки, що вони вчинили. Довго і невтішно плакали. Але поховали зовсім у протилежному кінці цвинтаря, далеко від могили любої йому дівчини. Та на ранок сталося диво: на могилі хлопця виріс дивний зелений кущик, прослався через увесь цвинтар вузькою стежкою прямо на могилу дівчини. І там зацвів ніжними блакитними квітами. Прийшов батько, побачив таке: розлючено повиривав усе з корінцями. А на ранок знову вузьенька доріжка прослалася до заповітної могили. А там піднявся кущ із дрібним зеленим-зеленим нев'яним листом, розцвів жовтими квіточками. Навколо куща і обвився зеленець із могили хлопця, з'єднавши блакитні квіти із жовтими квітами.

Відтоді завжди на могилах закоханих зеленіли хрещаті кущики блакитного барвінку, як його назвали люди, та яскравіли золотавим цвітом кущі рути-нев'яни, що зросла на могилі в дівчини.

Зеленіли обидва кущики і влітку, і восени і взимку, не боячись ні морозів, ні снігів. Зеленіли нев'яно, ніби намагаючись зворушити людські душі, показати їм, що справжнє почуття невмируще.